

Semmelweis Egyetem – Mentálhigiéné Intézet
Károli Gáspár Református Egyetem Főiskolai Kar
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola

Lelkigondozó Szakirányú
Továbbképzési Szak

Tanulmányi tájékoztató füzet I.
(2008-2011)

**A lelkipozó szakirányú továbbképzési szak
alapozó képzésének programja¹**

I. rész

A munkatársi, hallgatói és külső szakértői visszajelzések
figyelembevételével a 2005/2008-as oktatási programot átdolgozta
Török Gábor, Csáky-Pallavicini Roger, Semsey Gábor és
Tomcsányi Teodóra

A Mentálhigiéné Intézet címlapon látható emblémája
Delphoi stilizált látképe, rajta:
a szentély, a színház és a stadion.

Budapest, 2008.

¹ A képzési követelményeket illetően lásd a 36/2001. (X. 11.) sz. OM rendeletet. (A rendelet alapján 2009 után már nem indítható a szak.) Szövegét lásd lelkipozó kötetünkben: Tomcsányi T.: *Amikor gyöngé, akkor erős.* Animula, 2002. 186-191. o.

A konkrét program a képzés során – a rendelet szabta kereteken belül – változhat. Az esetleges változásokról a képzés vezetője időben és részletesen tájékoztatja a hallgatókat.

A szakági specializációk tanulmányi programját, a szakdolgozat és a záróvizsga tájékoztatóját kiadványunk II. része tartalmazza.

Tartalomjegyzék

1. Intézményi keret és elérhetőség	5
Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet.....	5
Együttműködés egyházi felsőoktatási intézményekkel	5
2. Bevezetés: gondolatok a lelkigondozásról.....	7
A lelkigondozó szakirányú továbbképzési szak képzési céljai	
.....	8
3. Általános tudnivalók.....	8
A részvétel előfeltétele	8
Képzési idő	9
Szakképzettség megnevezése	9
Időbeosztás	9
Beiratkozás	9
Tanulmányi szerződés	9
Költségtérítés.....	9
Jelenléti kötelezettség.....	10
Titoktartási kötelezettség.....	10
Kontraindikációk	11
Hírlevél.....	11
Órarenden kívüli stúdiumok	11
Tananyag	12
Korábbi tanulmányok beszámítására vonatkozó szabályok.....	12
Az ismeretek ellenőrzése	12
Szakanyagok.....	13
Szakdolgozat	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Tanári kar	13
Curriculum-fejlesztés	14
Kutatás, hallgatói visszajelzés	14
4. A továbbképzés főbb tanulmányi területei.....	14
Alapozó képzési szakasz	14
Szakági specializációs képzési szakasz	15
Szociális és családsegítő szakág	15
Sport és ifjúsági szakág	16
Kórházi szakág	16

5. Az alapozó képzés stúdiumainak törzsanyaga.....	16
1. Életesemények fejlődéslélektani és valláspedagógiai megközelítése	16
2. Társadalmi ismeretek többszemponútú megközelítése	17
3. Lelki egészség, mentálhigiéné, lelki betegség	17
4. Vallásos jelenségek valláslélektani és pasztorálpszichológiai megközelítésben	17
5. Családsegítő elmélet, szexualitás.....	18
6. Közösségi lelkigondozás	18
7. Közösségépítés	18
8. Vezetői ismeretek, lelkigondozói menedzsment.....	18
9. Kórházi lelkigondozás	19
10. Ifjúsági és sport lelkigondozói alapismeretek.....	19
11. Spiritualitás a lelkigondozásban	19
12. A segítő kapcsolat, lelkigondozói kapcsolat elmélete	20
13. Segítő kapcsolati attitűdök gyakorlata és a lelkigondozói kapcsolat.....	20
14. Lelkigondozói kapcsolat gyakorlata	21
15. Pszichodráma-bibliadráma	22
16. Tevékenységkísérés	22
17. Felekezet-specifikus kiscsoport.....	23
18. Egyéni lelkivezetés	23
19. Integratív szeminárium	23
20. Intenzív heti műhely I. Segítő kapcsolati módszerek és lelkigondozói kapcsolat	23
21. Intenzív heti műhely II. Lelkigondozói kapcsolat és spirituális önismeret	24
22. Intenzív heti műhely III. Családsegítő alapismeretek és sajátélmény-feldolgozás	24
6. Záróvizsga tájékoztató.....	25
A záróvizsgára bocsátás feltétele:.....	25
A záróvizsga részei:.....	25
7. Az alapozó képzés összesített órarendje.....	26

1. Intézményi keret és elérhetőség

Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet

A Mentálhigiéné Intézet a Semmelweis Egyetem központi egysége, közvetlenül az oktatási rektorhelyettes irányítása alá tartozik. (A tervek szerint 2009-től az SE Egészségügyi Közszolgálati Kar részeként folytatja tovább a munkáját.)

Az Intézet 3 szakirányú továbbképzési szakot és egy mesterképzést működtet: mentálhigiénés és szervezetfejlesztő szakirányú továbbképzést, lelkipogozó szakirányú továbbképzést, pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzést és szociális munkás mesterképzést. Az Intézet a képzések mellett feladatkörébe tartozónak tartja a végzett hallgatók praxiskísérését, a kutatáson alapuló folyamatos curriculum-fejlesztést, a képzési szakanyagok készítését, doktori képzésben való részvételt, valamint a mentálhigiénés és lelkipogozói kultúra terjesztését.

Együttműködés egyházi felsőoktatási intézményekkel

A Semmelweis Egyetem – együttműködve a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolával és a Károli Gáspár Református Egyetem Főiskolai Karával – 2002-ben indította el a Lelkipogozó Szakirányú Továbbképzési Szakot. Az együttműködők – megbízott szakalapító személyeken keresztül – biztosítják a továbbképzési szak elméleti és gyakorlati teológiával összefüggő tantervének és tematikájának az összeállítását, valamint ezen tárgyak oktatásához megfelelő tanárokat biztosítanak, illetve kérnek fel. A képzés irányítói a szakalapítók.

A szakindító végzi a továbbképzési szak szervezési munkáit, valamint biztosítja a szervezési-oktatási munkához szükséges infrastruktúrát.

A Semmelweis Egyetem együttműködve az Evangélikus Hittudományi Egyetemmel, a Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskolával és a Pázmány Péter Katolikus Egyetemmel, bölcsészettudományi mesterképzési szak létesítését és indítását nyújtotta be, 2008 májusában, akkreditációs eljárásra.

Postacímv: Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet
1085 Budapest, Üllői út 26.

Cím: Budapest VIII. ker., Mikszáth K. tér 5. III. em.

Tel.: (1) 266-1022

Fax: (1) 214-5685

E-mail: mental@mental.usn.hu

Honlap: www.mental.usn.hu

**Az adminisztratív tanulmányi ügyek intézésének helye:
Rektori Hivatal, Oktatási Csoport**

Ügyintéző: Filipné Lantai Sarolta főelőadó
Email: filipne@rekhiv.sote.hu
Cím: 1085 Budapest, Üllői út 26. fszt. 2.

Tel.: (1) 459-1500 / 5248 mellék
Telafax: (1) 266-0447

Oktatással kapcsolatos információk:

Török Gábor Tel.: 266-1022, e-mail: torokg@mental.usn.hu
Semsey Gábor Tel.: 266-1022, e-mail: semsey@mental.usn.hu

2. Bevezetés: gondolatok a lelkigondozásról

Többféle lelkigondozói fogalom és koncepció létezik, az alábbi rövid megfogalmazás tükrözi a szóban forgó továbbképzés képzési koncepciójának alapvető vonásait.

A lelkigondozás olyan segítő tevékenység, amelyben speciálisan képzett lelkigondozó áll az egyes ember vagy csoportok mellett, az új életszakaszokhoz vezető átmenetekben (például születés, kamaszkor, házasságkötés) vagy más szokványos és rendkívüli élethelyzetben (konfliktusokban, betegségben, hitbeli krízisekben, zavart lelkiállapotokban) támogat és kivezet a válságból egy remélt cél irányába, a lelkigondozó jelenléte, életkérdésekről folytatott beszélgetések vagy más spirituális támasznyújtás segítségével.

A segítő folyamat során nem feltétlenül válik nyilvánvalóvá a gondozott számára a lelkigondozó Istennel fenntartott kapcsolata, hitbeli elkötelezettsége, de az evangéliumi üzenet, értelmezési horizontként, legalább a háttérben mindig jelen van, és a lelkigondozó a beszélgetés során kész arra, hogy adott esetben beszéljen erről az üzenetről és saját meggyőződéséről, a gondozott helyzetének és igényeinek megfelelően.

A lelkigondozó a hozzá forduló embert hármas kapcsolati rendszerben látja: kapcsolat önmagával, környezetével és a transzcendenssel. A hozzá forduló spirituális igényére igyekszik szavaival, figyelmével és magatartásával válaszolni, miközben nem hagyja figyelmen kívül a gondozott más jellegű problémáit, kérdéseit.

A lelkigondozónak ezért ahhoz, hogy a hozzá forduló egyéneknek és csoportoknak hathatós segítséget tudjon nyújtani, naprakész és tudományosan is megalapozott ismeretekkel és hiteles képpel kell rendelkeznie a mai emberről és az őt körülvevő társadalomról, valamint olyan összetett interdiszciplináris szakmai háttértudást és készségeket kell birtokolnia, melyekkel segíteni tud, speciális felkészültséget igénylő területeken is, nemcsak hitbeli kérdésekben.

A lelkigondozó, a szakági képzettségének megfelelően, tevékenységét más szakemberekkel együttműködve végzi, munkájával így hozzájárul

² Csáky-P.R. Ittész A., Harmatta J., Egri L., SzabóT., Tomcsányi T., Mentálhigiénés szemléletű emberszolgálat. A lelkigondozás mint segítő hivatás. In. Pszichoterápia 2008/II 90-99.

ahhoz, hogy felmutassa egyházának helyét és szerepét a társadalomban, társadalmi kérdések megoldásában.

A lelkigondozó szakirányú továbbképzési szak képzési céljai

Egyetemi vagy főiskolai szintű hittudományi, hitéleti szakképzettséggel rendelkezők felkészítése speciális lelkigondozói feladatokra pedagógiai, szociális, társadalomtudományi, mentálhigiénés, pszichológiai és klinikai ismeretek elsajátítása által. A kapcsolatteremtéshez szükséges képességek kialakítása, amelyek birtokában a képzésen résztvevők képessé válnak a segítségre szoruló emberek, csoportok problémáinak felismerésére, megértésére és lelki fejlődésük, döntéseik támogatására, erőforrásaik mozgósítására. A képzésen a hallgatók elsajátítják a problémafeltáró és -megoldó tevékenységhez, a csoportmunkához, az együttműködéshez, személyiségük fejlesztéséhez, illetve a szakmai életpályára kiterjedő önképzéshez szükséges készségeket.

Mindezeket hitéleti végzettségükhöz kapcsolódva, illetve a választott szakági specializációkban, vagyis a szociális és családsegítő, a sport és ifjúsági, valamint a kórházi területen végzendő közösségi vagy egyéni szolgáltatások körében végzik.

A képzés a kötelezően választandó szakágnak megfelelő területen – az ott működő szakemberekkel való együttműködésre is felkészítést nyújtva – az ezt igénylők lelkigondozásával hozzájárul a családsegítő központok, időotthonok, börtönök, hajléktalanszállók, szenvedélybetegeket és fogyatékosokat gondozó intézmények, oktatási és nevelési intézmények, továbbá sportegyesületek, válogatott csapatok és egyének, illetve a kórházak és egészségügyi intézmények munkájának hatékonyabbá tételéhez.

3. Általános tudnivalók

A részvétel előfeltétele

A képzésen egyetemi vagy főiskolai szintű hittudományi, hitéleti (teológia, teológus-lelkész, rabbi, hittanár, vallásanár, hitoktató, diakónus, zsidó közösségi szociális munkás stb.) szakon szerzett szakképzettséggel lehet részt venni.

A jelentkezés és felvétel kritériuma: főiskolai vagy egyetemi hitéleti végzettség igazolása, egyházi ajánlás és személyes alkalmasság.

Képzési idő

6 félév, 880 tanóra (kontaktóra), kiegészülve a képzésen kívüli hallgatói tanulmányi munkaórákkal

Az első 4 szemeszter az alapozó képzés, melyre 2 szemeszter szakági specializáció épül.

Szakképzettség megnevezése

Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése, a kötelezően választott szakági területnek megfelelően:

- szociális és családsegítő lelkigondozó,
- sport és ifjúsági lelkigondozó,
- kórházi lelkigondozó.

Időbeosztás

Minden szemeszterben előre megadott 5 alkalom, havonta 2 nap, szerda reggel 9:30-tól 21 óráig és csütörtökön 8.00-tól 16:30 óráig.

Beiratkozás

Az órarendben feltüntetett időpontban, a félév elején.

Feltétele: teljesen lezárt, minden aláírást, jegyet tartalmazó előző szemeszter; a tandíj befizetéséről szóló csekk illetve átutalás igazolása.

A beiratkozáskor a hallgató aláírásával igazolja, hogy ismeri és elfogadja ennek a Tájékoztató füzetnek a tartalmát.

Tanulmányi szerződés

A hallgatók és a Semmelweis Egyetem között tanulmányi szerződés jön létre, melyet a beiratkozás előtt kell a hallgatóknak és az Egyetem képviselőjének aláírnia.

Költségtérítés

A képzés indulásakor a költségtérítés 110 ezer Ft/félév. Ez az összeg változhat, erről az egyetemi előírások szerint időben tájékoztatjuk a hallgatókat. A költségtérítés fedezésének lehetőségei: saját forrás, saját

munkahelyi vagy egyéb támogatás, amit szemeszterenként egy összegben kell csekken befizetni a kijelölt időpontig, és a befizetést igazoló csekkmásolatot be kell mutatni a tanulmányi ügyek felelősének. A költségtérítés befizetéséről igazolás kérhető, mely a személyi jövedelemadóról szóló törvényben meghatározott kedvezmény igénybevételére jogosít.

Az egyes szemeszterek költségtérítésén kívül külön költséget jelentenek a kötelező intenzív képzési hetek költségei: ezt külön kell befizetni az intenzív hetek elvégzése előtt. (Lásd még részletesebben az *Órarenden kívüli stúdiumokat*.)

Jelenléti kötelezettség

Félévente és szemináriumi stúdiumonként legfeljebb az órák egyötödéről (20%) lehet hiányozni. (Kivételes esetben a 20%-ot meghaladó mértékű hiányzásokor az adott tárgy oktatója a képzés vezetőjének az engedélyével pótórán való részvételt írhat elő, ami önköltséges.)

A többi szemináriumi órától eltérően a 4 féléven át tartó, összesen 120 órás pszichodráma-bibliadráma stúdiumról legfeljebb 12 órát (4 szemeszter alatt 2 alkalommal!) lehet hiányozni. Pótlás itt nem lehetséges. A szemináriumi stúdiumokon a pusztán jelenlétén túl követelmény az órákon való aktív közreműködés.

Titoktartási kötelezettség

A sajátélményt érintő pszichodráma-bibliadráma történéseire vonatkozólag a titoktartás kötelező. A többi szemináriumi csoport esetében a titoktartás a csoporttársakra és a kliensekre vonatkozó személyes tartalmakra nézve kötelező.³ Ennek megszegése a képzésből történő kizárást vonja maga után. (A titoktartás megszegése olyan súlyos szakmai-etikai vétés, hogy a képzés minden tagja, ha észleli azt vagy tudomására jut, köteles a képzés vezetőinek is a tudomására hozni.)

A hallgatók a titoktartási kötelezettség tudomásul vételének igazolásaként szóban és írásban ígéretet tesznek annak betartására, még a képzés megkezdése előtt.

³ Kivétel az oktatók számára biztosított szupervízió és az intervízió, melyekre az ott elfogadott etikai szabályok érvényesek.

Kontraindikációk

A kontraindikáció oly mértékben veszélyezteti az érdekelt egyének és a csoport fejlődését, hogy észlelését a képzés minden érintettje tartozik a képzés vezetőjének a tudomására hozni.

(1) Az egy munkahelyen közvetlenül együtt dolgozók, illetve a szoros érzelmi kapcsolatban levők nem lehetnek azonos pszichodráma-bibliodráma kiscsoport tagjai, mivel ezek a kontraindikációk átláthatatlanná teszik s így megakadályozhatják a csoportfolyamatok kezelését.

(2) A képzés közben kialakuló ilyen kontraindikatív helyzetet az érintett hallgatók kötelesek jelezni a képzés vezetőjének, és egyiküknek vállalnia kell a csoportváltást vagy a kimaradást a képzésből. Amennyiben egymás közt nem tudják eldönteni a változtatást, a képzés vezetője fog döntést hozni. A többi csoportnak pedig elvileg vállalnia kell, hogy a vezetéssel való előzetes konzultáció után befogadnak egy új csoporttagot.

(3) A képzés alatt más sajátélményű foglalkozáson (akár személyiség-fejlesztő, akár pszichoterápiás, akár továbbképzési vagy más céllal) csak kivételes esetben és indokkal (pl. krízishelyzetben) lehet részt venni a csoportvezető és a képzés vezetőjének együttes hozzájárulásával.

Hírlevél

A hallgatók a havonta megjelenő Hírlevélből értesülhetnek a képzéssel kapcsolatos aktuális tudnivalókról.

Órarenden kívüli stúdiumok

A képzés órarenden kívüli részét képezi: 3 intenzív képzési hét, amit a nyári szünet ideje alatt, illetve más megadott időpontokban lehet teljesíteni. Az intenzív hetek több választható időpontban végezhetőek el. (Mivel az elmaradásnak nagy a kockázata – enélkül nem lehet diplomát szerezni –, célszerű a korábbi időpontokat választani.)

- 1) Segítő kapcsolati módszerek és lelkgigondozás, 60 órás kurzus: a II. szemesztert követő nyáron végezhető el.
- 2) Lelkgigondozói kapcsolat és spirituális önismeret, 60 órás kurzus: a III-IV-V.-VI. szemeszterek során végezhető el.
- 3) Családsegítő alapismeretek és sajátélmény-feldolgozás, 60 órás kurzus: a II. vagy a IV. szemesztert követő nyáron vehető fel.

A stúdiumok közül az *Egyéni lelkivezetés* teljesítése egyéni szervezésben történik (segítségül az Intézet ajánlásokat ad az első félévben), a 6 félévben összesen 60 óra terjedelemben (félévenként 10 óra, azaz 5 találkozás), amit a képzés részének tekintünk. Teljesítéséről szemeszterenként igazolást kell hozni.

Tananyag

Tájékoztató füzetünk tartalmazza a tanulmányi programot. Az egyes stúdiumokhoz tartozó követelményeket, a kötelező és ajánlott szakirodalmat az adott szemeszter kezdetén kapják meg a hallgatók.

Korábbi tanulmányok beszámítására vonatkozó szabályok

A korábbi tanulmányok beszámításának elbírálása a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet Tanulmányi és Kreditátviteli Bizottság, vagy más erre kijelölt egyetemi bizottság hatáskörébe tartozik, mely működése során szem előtt tartja a Semmelweis Egyetem érvényben levő Tanulmányi és Vizsgaszabályzatát.

Az ismeretek ellenőrzése

Az ismeretek ellenőrzési rendszere a tantervben előírt – részben egymásra épülő, részben egymástól független – írásos és szóbeli (kollokvium) vizsgák letételéből, beszámolók írásából, külső intézményekben folytatott gyakorlatok elvégzéséből, szigorlatokból, a szakdolgozat elkészítéséből és megvédéséből, valamint a záróvizsgából tevődik össze.

A három komplex szigorlat letétele kötelező az alábbi témákból:

- Életesemények fejlődéslélektani és valláspedagógiai megközelítése és a vallásos jelenségek valláslélektani és pasztorálszichológiai megközelítése: SZIGORLAT I.
- Lelki egészség, lelki betegség, mentálhigiéné és segítő kapcsolati módszerek, lelkigondozási lehetőségek; valamint családismeretek, közösség, csoport, gyülekezet és társadalmi ismeretek: SZIGORLAT II.
- Lelkigondozói kapcsolat, valamint az egyes szakági specializációk sajátos kérdései: SZIGORLAT III.

Szakanyagok

A kötelező és ajánlott irodalom egy része (az Intézet által készített vagy gondozásában megjelent jegyzetek) az intézeti adminisztrátoroknál megvásárolhatóak a képzési napokon.

Az Intézet kiadói testületként gondozza az *Embertárs* c. folyóiratot, mely több, a képzésbe vágó területről közöl mértékadó tanulmányokat. Árusítása a képzéseken történik, mivel alapvetően fontos szakanyagok jelennek meg itt, de javasoljuk megrendelését is a folyóiraton feltüntetett helyen.

Az SE Mentálhigiéné Intézet az Akadémiai Kiadóval együtt alapította a *European Journal of Mental Health* c. nemzetközi folyóiratot. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a folyóirat 9 nyelven, köztük magyarul is közöl, (az összes tanulmányról) absztraktokat. A folyóirat megtekinthető az Intézet könyvtárúrusításán.

Szakedolgozat

A szakdolgozat annak az elméleti tudásnak, önismeretnek, lelkigondozói szemléletnek az összegzése, amit a hallgató a képzés során elsajátított, továbbfejlesztett és önmagába integrált. Mindezen tudását egy befejezett, lezárt lelkigondozói feladat leírásán és tágabb kontextusba helyezésén keresztül kell bemutatnia. E munkán alapul annak végső elbírálása, hogy a hallgató felkészült-e és alkalmas-e arra, hogy megfelelő tudás és szellemiség birtokában végezze lelkigondozói munkáját.

A tanulmányi követelmények szempontjai mellett az is cél, hogy a hallgatók olyan lelkigondozói témát válasszanak, mely valamely szempontból fontos a munkájukhoz, és amelynek kidolgozásában motiváltak.

A III. félévtől a hallgatók szakdolgozati felkészítést kapnak (módszertani ismeretek, konzulensi kísérés). A dolgozatot az utolsó szemeszterben, 2011 márciusában kell leadni.

Tanári kar

A képzés tanári kara intézeti főállású és részállású munkatársakból, külső (szerződéses) munkatársakból, „tanuló vezetőkből”, önkéntes munkatársakból és (részben külföldi) szakértőkből áll. A teljes stáb nyomon követi, illetve értékeli a hallgatók tanulmányi munkáját és fejlődését. Indokolt esetben a tanári kar intervíziós megbeszéléseken egyénileg is megbeszéli egyes hallgatók előmenetelét. Szükség esetén a

tanári kar igénybe veszi külső esetmegbeszélő csoportvezető és szupervízor együttműködését. A képzés curriculumát a különböző diszciplínákat és stúdiumokat képviselő oktatók és külföldi szakemberek reflexiós csoportja fejleszti.

Curriculum-fejlesztés

A továbbképzésre való beiratkozás egyszersmind elfogadása annak, hogy a képzés összekapcsolódik a curriculum⁴ fejlesztésével és az ehhez szükséges kutatói munkával. Igény szerint szupervízió kíséri a képzést, és a képző stúdiumvezetők közösen megbeszélik egy-egy személy előrehaladását, amihez a hallgató a képzésre való beiratkozásakor hozzájárul.

Kutatás, hallgatói visszajelzés

A képzési program fejlesztésének további fontos módja hatékonyságának empirikus kutatása, és az eredmények visszacsatolása a curriculumba. Ennek megvalósításához időről időre segítséget várunk a hallgatóktól kutatási anyagok, valamint hallgatói visszajelző kérdőívek kitöltésében, amihez a hallgatók a felvételi alkalmával beleegyezésüket adják. Továbbá egyes stúdiumokon a hallgatók megkérdezésével és külön beleegyezésével, videófelvetelek készülhetnek, oktatási céllal.

4. A továbbképzés főbb tanulmányi területei

A továbbképzés nem hitéleti továbbképzés. A főbb képzési területek: nevelés- és sporttudomány, pszichológia, szociológia, mentálhigiéné, klinikai ismeretek. Ezek határterületeinek, egymáshoz fűződő kapcsolatainak a megismertetése és a lelkipozozói feladatokkal mutatkozó összefüggéseik kiemelése és integrálása a meglévő hitéleti végzettségbe komplex módon történik.

Alapozó képzési szakasz

A lelkipozozói tevékenységben használatos módszerek és szaktudományok alapismereteinek a közvetítése, illetve felfrissítése,

⁴ Ez az oktatás egész rendszerét magában foglalja.

kiegészítése, amelyek tárgyai: pedagógia (az ifjúság életmódja, szocializációja, családpedagógia, andragógia, valláspedagógia), pszichológia (személyiség-, fejlődés-, szociál-, vezetés-, vallás- és pasztorálpszichológia), mentálhigiéné, szociológia és szociális munka (társadalmi problémák, hátrányos helyzetű rétegek, a szociális ellátó rendszer, családgondozás, családi és nemi szerepek), a testkultúra, sport- és egészségkultúra, egészség tudomány alapjai, valamint általában a lelkipedagógia, illetve a szakági specializációs területekhez kapcsolódó ismeretek és ezek gyakorlati teológiai integrációja. Készségfejlesztő, kommunikációs, személyiségfejlesztő stúdiumok és különböző intézményekben végzett terepgyakorlatok.

Szakági specializációs képzési szakasz

A III. szemeszter végén minden hallgatónak választania kell egyet a három specializációs irány közül. Több specializációs irány egyszerre nem végezhető. A választás után szakág-változtatásra kizárólag a képzés vezetője adhat engedélyt.

A specializáció eldöntésekor minden hallgatónak a képzés vezetőivel konszenzusban ki kell választania azt az intézményt is, ahol az első, illetve a második félévben a gyakorlatát szeretné tölteni. A féléves gyakorlatra ki nem választott intézmények közül további két gyakorlóléhen intézménylátogatást kell teljesítenie minden hallgatónak a VI. szemeszter végéig.

A gyakorló év időbeosztása az alapozó képzéshez hasonlóan havonta 2 nap. A két konzultációs naphoz az elsőt a terepen tölti a hallgató, a másodikat esetmegbeszélő csoportban. Az elméleti ismeretek átadása is kiscsoportban történik a csoportmegbeszélésbe integráltan, a csoportvezetők irányításával.

Szociális és családsegítő szakág

A lelkipedagógia lehetőségei, módszerei és gyakorlata családi és szociális környezetben, valamint egyházi feladatok ellátásában: a szociális intézményrendszer különböző terepein (családsegítő központok, szociális otthonok, gyermekjóléti intézmények, hajléktalanszállók, börtönök, idősek, fogyatékosok, alkoholbetegek, egyéb hátrányos helyzetű, illetve kisebbségi csoportoknál), valamint egyéni pasztorációs, család-pasztorációs, közösségi, gyülekezeti pasztorációs és karitatív csoportok tevékenysége során.

Sport és ifjúsági szakág

A lelkipozítás lehetőségei, módszerei és gyakorlata az ifjúság különböző tevékenységeiben, csoportjaiban: iskolák, kollégiumok, felsőoktatási intézmények problémái, munkahelykeresés, rekreációs, szabadidős tevékenységek, deviáns csoportok, tömegsportban résztvevők és versenysportolók körében, valamint az egyházi feladatok ellátásában, mint például ifjúsági közösségek, baráti- és párkapcsolatok, házasság előtti tanácsadás terén.

Kórházi szakág

A lelkipozítás lehetőségei, módszerei és gyakorlata kórházban, ambuláns gyakorlatban, otthoni ápolásban és egyházi közösségekben. A gyakorlat és az elmélet tartalma: az egészségügy dolgozóinak a munkája, a különböző életkorú, beteg emberek szükségletei, az egészséges és beteg állapotok, nehéz élethelyzetek, haldoklás, halál és gyász, a team-munka és a betegápoló tevékenység, és az ezekhez kapcsolódó lelkipozítói ismeretek.

5. Az alapozó képzés stúdiumainak törzsanyaga

1. Életesemények fejlődéslélektani és valláspedagógiai megközelítése

A stúdium célja: átfogó lélektani képet adni az ember fejlődéséről a születéstől a halálig, valamint e lelki fejlődést befolyásoló valláspedagógiai megközelítésekről.

A stúdium tartalma: a személyiség fejlődése az életkor, a társadalmi környezet és a szűkebb társadalmi mikroklíma kontextusában, rendszerszemléletben, mindezek valláspedagógiai összetevőivel. Az anya–gyermek kapcsolat alakulása a csecsemőnél, az óvodás korú gyermeknél; a mese és a játék fejlesztő hatásai, a morális fejlődés állomásai, az iskolás gyermek fejlődése és a serdülőkor szakaszai, krízisei. Az ifjúkor és a felnőttkor, valamint az öregedés kérdései az érettebbé válás szemszögéből. Az öregkor mentálhigiénéje, veszteségei, a halál és a gyász. A generációs konfliktusok és ezek megoldási kísérletei; mentálhigiénés törekvések az öregek izolációs helyzetének megszüntetésére.

2. Társadalmi ismeretek többszemponútú megközelítése

A stúdium célja: a lelkigondozói szempontból fontos társadalmi jelenségekhez több diszciplína (a szociológia, a pszichológia, a szociálpolitika, a történelemtudomány) és a kutatási eredmények látószögéből közelíteni, szociodráma alkalmazásával felkelteni a hallgatók érzékenységét.

A stúdium tartalma: társadalmi csoportok és közösségek lelki egészségének védelme (mentálhigiéné), értékek, az értékátadás nyugat-európai trendjei, szociológiai mutatók a rendszerváltás előtt és után, előítélet, konformitás, ideológiák, radikalizmus, függőségek és devianciák, autoritás, hatalom, erőszak; csoportok, közösségek létrehozása és működésük törvényszerűségei. Az egyházak helye a társadalomban. A diakónia, karitás és szociális munka legfontosabb modelljei. A társadalomtudományi kutatás alapjai: kérdőíves vizsgálatok, interjúkészítés, dokumentumelemzés.

3. Lelki egészség, mentálhigiéné, lelki betegség

A stúdium célja: olyan ismeretek közvetítése, melyek lehetővé teszik a lelki betegségek felismerését, és felkészítenek a lelki egészség irányában ható működésmódra a lelkigondozás területén.

A stúdium tartalma (a jelenségeket a lélektan szemszögéből megvilágítva): ismerteti a leggyakoribb pszichés működészavarokat, jelzi elkülönítésük és felismerhetőségük legfontosabb szempontjait, és bemutatja a lelkigondozói segítő kapcsolat lehetőségeit. A krízisállapotok és a lelki zavarok bemutatásán belül főként a depresszióval, neurózisokkal, pszichózisokkal, krónikus betegségekkel, szenvedélybetegségek szomatikus és pszichés státusával (függőség, alkoholisták játszmák) foglalkozik, és példákat hoz a lelkigondozói segítségnyújtásra.

4. Vallásos jelenségek valláslélektani és pasztorálpaszichológiai megközelítésben

A stúdium célja: a hallgatók megismertetése a vallásosság pszichológiai feltételeivel, megnyilvánulási formáival és a személyiség működésére tett hatásaival.

A stúdium tartalma: a vallásosság fogalma, fejlődése és pszichológiája; az istenkép fejlődésének lélektani oldala; az ima emberi oldala; a megbocsátás folyamata és pszichológiai feltételei; a vallásos krízis; a megtérés értelmi és érzelmi oldala; a vallásosság hatása a személyiségre;

büntudat; a vallásosság és a lelki egészség összefüggései; a vallás mint erőforrás.

5. Családsegítő elmélet, szexualitás

A stúdium célja: szociológiai mutatókkal képet adni a családok helyzetéről, a házasság és a család működését és dinamikáját meghatározó egyéni, kapcsolati és környezeti lélektani tényezőkről.

A stúdium tartalma: a házasság és a család pszichológiai alapjai, stabilitásának meghatározói, működése, feladatai és fejlődése. Az érett párválasztás motívumai, a házasságot stabilizáló tényezők, a családi életciklusok, kapcsolati fejlődés és működészavarok, alkalmazkodás és kommunikáció a családban, a családtagok egyéni jellemzői, a vallásosság hatása a házasságra, speciális szükségletű családok (egyszülős, újrarahasodott, nevelőszülőség, örökbefogadás). Erőszak a családban. Szexualitás. Családi problémák megelőzése, a segítségnyújtás lehetőségei.

6. Közösségi lelkigondozás

A stúdium célja: a lelkigondozói célcsoportok jobb kommunikatív elérése: liturgiában, nagyobb csoportban, gyülekezetben, szakmai team-munkában.

A stúdium tartalma: a liturgikus keretek között folyó lelkigondozás elméleti kérdései. Közösségi modellek. Az egyház és a közösség mint a személyiség kibontakozásának a helye és mint támogató rendszer.

7. Közösségépítés

A stúdium célja: bevezetni a hallgatókat a csoport, a közösség, valamint a gyülekezet működésére vonatkozó alapismeretekbe.

A stúdium tartalma: a csoportlélektan elméleti alapjai; csoportdinamikai történések. A csoportvezetés stratégiái. A közösségépítés lélektani vonatkozásai. Közösség a gyakorlatban: közösségfejlesztés gyakorlati példák alapján.

8. Vezetői ismeretek, lelkigondozói menedzsment

A stúdium célja: olyan alapvető ismeretekkel ellátni a lelkigondozói képzés résztvevőit, melyek segítségével képesek a saját munkájuk iránti igények felismerésére, azok szervezeti-működési kereteinek megtervezésére és megteremtésére; pozitív attitűd kialakítására.

Felkészüljenek arra, hogy munkájukra menedzsment-tudományi szempontból (is) reflektáljanak.

A stúdium tartalma: vezetési és menedzsment alapismeretek: tervezés, elemzés, döntéshozatal; időgazdálkodás; hatékony vezetői magatartás; korszerű emberi erőforrás-gazdálkodás: munkakör-tervezés, a munkatársak kiválasztása, felkészítése, motiválása; a szervezet- és szervezeti kultúra fejlesztése; változásmenedzsment. A team-munka alapkérdései.

9. Kórházi lelkigondozás

A stúdium célja: áttekinteni a betegségek lefutását befolyásoló tényezőket annak érdekében, hogy a lelkigondozó eredményesebben végezhesse munkáját, hatékonyabban tudjon együttműködni az egészségügyi szakemberekkel.

A stúdium tartalma: kórtani alapismeretek: kóros állapotok és szűkebb értelemben vett szomatikus betegségek (statikus és dinamikus kórképek); az egészség és a betegség fokozatai, a betegségek szakaszai, a leggyakoribb akut és krónikus betegségecsoportok; a krónikus beteg életmódja. A magyar egészségügyi alapellátás működése. Team-munka az egészségügyben.

10. Ifjúsági és sport lelkigondozói alapismeretek

A stúdium célja: betekintést nyújtani az ifjúsággal és a sporttal foglalkozó segítő szakmák területébe.

A stúdium tartalma: Az egyes sportágak személyiségfejlesztő hatásai. A sportolók lelkigondozásának lehetőségei. A sport, játék, táborozás lelkigondozói hatása és ezek alkalmazása az ifjúság körében.

11. Spiritualitás a lelkigondozásban

A stúdium célja: a hallgatók spirituális önismeretének elmélyítése.

A stúdium tartalma: magának a lelkigondozónak is meg kell tennie azokat a lépéseket, amelyek egy egészséges és spirituális szempontból jól megalapozott életvitelhez segítik. A stúdium gyakorlati módszerekkel (kérdésekkel és feladatokkal), valamint kiscsoportos munkával segíti az elmélet átültetését a gyakorlatba.

12. A segítő kapcsolat, lelkigondozói kapcsolat elmélete

A stúdium célja: a különböző segítő kapcsolati módszerek megismertetése, valamint a nondirektivitás, direktivitás és más megközelítések helyének megtalálása a lelkigondozói kapcsolatban.

A stúdium tartalma: elméleti áttekintés a segítő kapcsolat különböző formáiról (mentálhigiénés direktív és nondirektív segítő kapcsolat, pszichoterápia, lelkigondozás, lelkivezetés). Segítség ezen módszerek hatásainak felismeréséhez, megkülönböztetéséhez, a közöttük való együttműködés lehetőségeinek használatához. E célból a különböző segítő módszerek értékeinek, illetékességi határainak, lehetőségeinek megismerése, új szempontok felismerése, a saját szakmai elköteleződés megerősödése. Foglalkozás a segítő kapcsolat kiemelten nehéz kérdéseivel, így például a közelség és távolság megfelelő alakításával, az áttételes jelenségek kezelésével a lelkigondozói kapcsolatban, a segítő szindróma és a kiégés jelenségeivel.

13. Segítő kapcsolati attitűdök gyakorlata és a lelkigondozói kapcsolat

A stúdium célja: a nondirektív attitűd és más segítő attitűdök elsajátítása és gyakorlati alkalmazása. E megtanult attitűdök és módszerek helyének megtalálása a lelkigondozói kapcsolatban.

A lelkigondozott megfelelő és empátikus kísérése, haladás a lelkigondozott üteme és értékrendje mentén, a lelkigondozó képessége saját benyomásainak a felülvizsgálatára.

A stúdium tartalma: folyamatos lelkigondozói kapcsolattartás, a segítő kapcsolatokról jegyzőkönyvek leadása. A fentiek alapján konkrét segítő helyzetek, gondok, kihívások, krízisek, érték-dilemmákon és érintődéseken végzett elemző munka.

A lelki segítségnyújtás attitűdjének és eszközeinek – mint a nondirektívnek nevezett szemléletnek és módszernek –, valamint más direktív, edukatív megközelítéseknek az elsajátítása.

A lelkigondozónak fejlődnie kell a következő területeken:

- nondirektivitás és más segítő megközelítések
- kliensközpontúság
- érzelmek menti kommunikáció
- önreflexiós képesség és önismeret a másokra figyelés közepette, az elakadások felismerése és a lelkigondozói/lelkivezetői segítségkérés (szupervízió)

- a külső reflexió fontosságának átérzése és gyakorlati használata, konstruktív foglalkozás a csoportvezetőktől és a csoporttársaktól kapott visszajelzésekkel, a negatív visszajelzéseket is beleértve
- folyamatreflexiók képesség; a csoportmunkában aktív és adekvát részvétel nem csupán a saját témája prezentálásánál, a feltűnő és elakadást hozó csoportjelenségek felismerése és a velük való bánásmód, team-képesség
- képesség a személyes érintődés kezelésére, türelem, tolerancia a kliensekkel szemben
- a szakirodalom és az elméleti stúdiumon elhangzottak beépítése a lelkigondozói kapcsolatba

A stúdium pontos követelményeit a 2008/2009. tanév elején átadott követelményrendszer tartalmazza.

14. Lelkigondozói kapcsolat gyakorlata

A stúdium célja: elmélyíteni és a gyakorlatban alkalmazni tudni a segítő kapcsolat és a lelkigondozói kapcsolat elméleti stúdiumában tanultakat. Célja továbbá a különböző segítő kapcsolati attitűdök és módszerek, valamint a kifejezetten lelkigondozói lehetőségek helyének a megtalálása és alkalmazása a lelkigondozói kapcsolatban.

A stúdium tartalma: a hallgatók saját gyakorlatából hozott lelkigondozói helyzetek, a segítséget kérő ember vagy csoport gondjaival, kihívásaival, élethelyzeti kríziseivel, érték-dilemmáival való lelkigondozói foglalkozás, konkrét segítő megnyilvánulások kerülnek a közös tanulást segítő elemzésre. Ebben a műhelymunkában a hallgató gyakorolja az élet különböző helyzeteinek egyéni és csoportos intervencióit (a kiemelt fontosságú élethelyzetekben is: keresztelő, házasságkötés, temetés), és keresi a lelkigondozói megoldások lehetőségét, használja a lelki segítségnyújtás eszközeit.

A hallgatónak fejlődnie kell a *Segítő kapcsolati módszerek és lelkigondozói kapcsolat* stúdium követelményein felül az alábbi területeken:

- lelkigondozottját az ő hármasság kapcsolatrendszerében látni (Istennel, környezetével és önmagával), meghallgatni, megérteni, kísérni, fejlődését elősegíteni
- reflexiók képesség a saját spirituális érintődéseire vonatkozóan, a lelkigondozott spirituális kérdéseinek, érintődéseinek észrevétele, támogatása, erősítése

- a lelkigondozott erőforrásainak mozgósítási képessége
- a beszélgetés lezajlása után a lelkigondozónak legyen elképzelése arról, hogy milyen érzések, gondolatok, kételyek és spirituális kérdések foglalkoztatták a lelkigondozottat a beszélgetés folyamán, melyek kapcsolódnak szorosabban a hithez, a transzcendenciához, a valláshoz
- milyen saját interakciói voltak, és ezek hogyan befolyásolták a kapcsolatukat és a beszélgetést
- annak megkülönböztetése, hogy mi vitte előre és mi hátráltatta leginkább a lelkigondozottat
- mindez hogyan hatott vissza a segítőre
- milyen utat járt be a lelkigondozott, és hova ért el a segítőt

A stúdium pontos követelményeit a 2009/2010. tanév elején átadott követelményrendszer tartalmazza.

15. Pszichodráma-bibliadráma

E csoportmódszer kettős kötődésű: a teológiában a misztériumjátékokig, a pszichológiában a pszichodrámaig nyúlnak a gyökerek. A kettős gyökérből valami új sarjadt. A pszicho-bibliadráma olyan keretet kínál a hallgatóknak, melyben már megtörtént illetve folyamatban levő, elsősorban hivatásbeli, családi, valamint az aktuális csoporthelyzetből adódó, jórészt feldolgozatlan élmények megjelenítése és újra-átélése történik meg a csoport közreműködésével. A bibliadráma eszközével a személyessé tett bibliai üzenet nyújt lehetőséget a fejlődésre és a továbblépésre.

16. Tevékenységkísérés

A stúdium célja: elemezve a hallgatók alaphivatásának munkahelyi szerepeit, a stúdium segíteni kívánja a szakmai önismeret, a hivatás-személyiség fejlődését, valamint a hallgatók napi munkatevékenységét.

A stúdium tartalma: a segítő hivatás napi gyakorlatának folyamatos, sokszempontú konzultálása, csoportszintű elemzése, különös tekintettel a szakterületen végzett munkára, valamint a foglalkozás a hivatás gyakorlásával kapcsolatos nehézségekre ("vakfoltokra") és sikerekre. (A fölmerült problémák további feldolgozása a "sajátélmény" csoportokban is folytatódhat.) A stúdium lehetőséget ad a tanult ismereteknek a mindennapi gyakorlathoz kapcsolására, valamint a liturgikus alkalmak lelkigondozói szempontjainak átgondolására és gyakorlására.

17 Felekezeti-specifikus kiscsoport

A stúdium célja: azonos felekezethez tartozók speciális kérdéseinek megismerése.

A stúdium tartalma: speciális felekezeti kérdések a lelkipozítói gyakorlatban. A lelkipozítós helyzete és jövője az adott egyházban. Feladatok, dilemmák, kérdések.

18. Egyéni lelkipozítós

A hitélettel és a lelkipozítós kapcsolatos tapasztalatok feltárása olyan aspektusból, amely egyéni megbeszélést és lelkipozítóst igényel. A lelkipozítóstól való rendszeres találkozások alkalmával előtérben áll a vezetett istenkapcsolata, mindennapi vallásgyakorlata, a visszatekintés lelkipozítósának és hitéletének történetére, a lelkipozítósban szükséges fejlődés segítése konkrét feladatok ajánlásával, a lelki olvasmányok igénybe vétele. Ezek szerves beépülése a vezetett személyiségébe, mindennapi életvitelébe és megnyilvánulásuk a szolgálatban. A lelkipozítós teológiai végzettségű, lelkipozítóstásra képzett vezetóstól történik.

19. Integratív szeminárium

A stúdium célja: az elméleti és gyakorlati stúdiumok anyagának integrációjá, az elsajátított ismeretek összefoglaló modellezése.

A stúdium tartalma: egy „eset” (egyen, csoport, közösség) többszemponútú elemzése az eset jellegétől függő team-összetételben, multidiszciplináris megközelítésben.

20. Intenzív heti műhely I. Segítős kapcsolati módszerek és lelkipozítós kapcsolat

A stúdium célja: az évközben megismert és gyakorolt segítős kapcsolati módszerek alkalmazásának gyakorlása, az elsajátított ismeretek integrációjá.

A stúdium tartalma: Segítős beszélgetés jegyzőkönyvekkel mélyítik el a hallgatók ismereteiket a segítős kapcsolat területén, és foglalkoznak az "itt és most" csoport helyzetben felmerülő kérdésekkel és problémákkal. A műhely célja: a hallgatók motivációs, tudás-, érdeklődési, ismeret-, készség- és tapasztalati szintjének, illetve a képzés témáinak, koncepciójának, módszereinek az átdolgozása. Az évfolyam kohéziójának növelése, a bizalmi szint emelése, a közös egyhetes élmény segítségével a személyes motiváltság növelése a munka elmélyítése érdekében. Több

alkalomból álló segítő kapcsolattal és az ahhoz szorosan kapcsolódó kompetenciákkal és keretfeltételekkel való csoportos foglalkozás. Esetkísérések csoportos foglalkozás keretében az elméleti tudás gyarapítása és a készségfejlesztés érdekében.

A konkrét esetek kapcsán annak felismerése, hogy miben egyezik és miben különbözik a lelkigondozói segítő kapcsolat gyakorlata más segítő kapcsolatoktól.

21. Intenzív heti műhely II. Lelkigondozói kapcsolat és spirituális önismeret

A stúdium célja a saját spirituális önismeret fejlesztése, valamint a lelkigondozói segítő kapcsolatban alkalmazható spirituális igények felismerését és fejlesztését szolgáló ismeretek, gyakorlatok elsajátítása.

A stúdium tartalma: önreflexív és a segítő kapcsolati módszerekhez kapcsolódó gyakorlatok, ezek alkalmazási lehetőségeinek gyakorlása a lelkigondozói kapcsolatban. Annak meghatározása, hogy a spirituális igények figyelembe vétele mit ad a segítő kapcsolat alapelveihez, milyen lényegi változást eredményez a segítő spirituális beállítottsága a segítő munkában.

22. Intenzív heti műhely III. Családsegítő alapismeretek és sajátélmény-feldolgozás

A stúdium szorosan kapcsolódik az évközi családsegítő elmélet stúdiumhoz. Az évközi időben elhangzó elméleti ismeretek a gyakorlati, sajátélményű intenzív hét során konkrét családi problémákkal kapcsolatos önismeretszerzéssel egészülnek ki, segítséget nyújtva a lelkigondozás és a családpsztoráció során.

6. Záróvizsga tájékoztató

A záróvizsgára bocsátás feltétele:

- a szakon előírt tanulmányi kötelezettségek teljesítése
- a szakdolgozat elkészítése és a bírálók (opponensek) általi elfogadása megvédésre

A záróvizsga részei:

- szakdolgozat szóbeli megvédése
A hallgató a védés előtt megkapja az írásbeli opponensi bírálatot, az ehhez fűzött esetleges kérdéseket, melyekre a védés során reagálnia kell, illetve a kérdésekre válaszolnia. Ennek sikeressége befolyásolja a szakdolgozat elbírálásának végső jegyét.
- komplex szóbeli vizsga a lelkigondozás általános, illetve a választott szakági terület tárgyköreiből

A záróvizsga eredményébe beleszámít a szakdolgozat és védése, a komplex szóbeli vizsga teljesítése és a szigorlati érdemjegyek átlaga.

7. Az alapozó képzés összesített órarendje

Stúdiumok	Össz	Óraszámok az egyes szemeszterekben			
		I.	II	III	IV
Életesemények fejlődéslélektani és valláspedagógiai megközelítése	30		18	12	
Társadalmi ismeretek többszemponútú megközelítése	40		20	20	
Lelki egészség, mentálhigiéné, lelki betegség	24	12	12		
Vallásos jelenségek valláslélektani és pasztorálpszichológiai megközelítésben	14	14			
Családsegítő elmélet, szexualitás	22				22
Közösségi lelkigondozás	6			2	4
Közösségépítés	12			4	8
Vezetői ismeretek, lelkigondozói menedzsment	12				12
Kórházi lelkigondozás	4			4	
Ifjúság és sport lelkigondozói alapismeretek	8			8	
Spiritualitás a lelkigondozásban	20	5	5	5	5
Segítő kapcsolat, lelkigondozói kapcsolat elmélete	18	18			
Segítő kapcsolati attitűdök gyakorlata és a lelkigondozói kapcsolat	40	20	20		
Lelkigondozói kapcsolat gyakorlata	40			20	20
Pszichodráma-bibliadráma	120	30	30	30	30
Tevékenységekísérés	38	10	10	10	8
Felekezetspecifikus kiscsoport	4	4			
Integratív szeminárium	6	6			
Egyéni lelkivezetés (egyéni	40	10	10	10	10

szervezés)					
Intenzív heti műhely I. Segítő kapcsolati módszerek és lelkigondozói kapcsolat (a II. szemesztert követő nyáron)	60		60		
Intenzív heti műhely II. Lelkigondozói kapcsolat és spiri- tuális önismeret (a III-IV-V-VI. szemeszterek során)	60			60	
Intenzív heti műhely III. Családsegítő alapismeretek és sajátélmény-feldolgozás (a II. vagy a IV. szemesztert követő nyáron)	60				60
Összes elm. és gyak.:	678	123	185	185	185